

Minister Zdrowia

ZPŚ.050.1.2024.MB
Warszawa, 31 stycznia 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 355 złożoną przez Pana Posła Jarosława Sachajko oraz Panią Posel Annę Gembicką z dnia 10 stycznia 2024 r. w sprawie niedozwolonych na terytorium RP środków ochrony roślin, antybiotyków jak również bezpieczeństwa rolników oraz konsumentów, Minister Zdrowia po konsultacji z Głównym Inspektoratem Sanitarnym uprzejmie prosi o przyjęcie poniższych informacji, będących we właściwości Ministerstwa Zdrowia.

Odnośząc się do pytania „*Ile było ujawnionych przez Państwową Inspekcję Sanitarną przypadków niedozwolonych pozostałości substancji aktywnych w roku: 2006, 2007, 2014, 2015, 2022, 2023?*” uprzejmie wyjaśniam, iż organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z kompetencjami przeprowadzają rutynowe kontrole w produkcji żywności pochodzenia roślinnego i obrocie żywnością w celu sprawdzenia przestrzegania wymagań dotyczących bezpieczeństwa żywności, w tym przestrzegania wymagań higienicznych dotyczących m.in. warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności. Kontrole przeprowadza się zgodnie z terminami, rodzajami i zakresami, przyjętymi w harmonogramach kontroli, a ich częstotliwość zależy od oceny ryzyka dotyczącego m.in. rodzaju i zakresu prowadzonej działalności, rodzaju produktów i stosowanych procesów.

Niezależnie od kontroli planowanych, w każdym przypadku zgłoszenia do terenowo właściwego organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej (do powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej) informacji dotyczących zastrzeżeń lub nieprawidłowości zagrażających zdrowiu lub życiu człowieka dotyczących działalności wskazanego podmiotu lub danego środka spożywczego znajdującego się w obrocie przeprowadzana jest tzw. kontrola interwencyjna i podejmowane są niezwłocznie działania w celu wyeliminowania tego zagrożenia i usunięcia niezgodności, w tym poprzez zabezpieczenie kwestionowanego produktu i/lub wycofanie go z obrotu.

Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzają graniczne kontrole sanitarne żywności pochodzenia roślinnego przywożonej z państw trzecich i wprowadzanej do obrotu w Polsce. Kontrole te odbywają się rutynowo i są przeprowadzane na przejściach granicznych oraz w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera, albo odbiorcy towarów, przez państwowych powiatowych lub państwowych granicznych inspektorów sanitarnych. W wyniku przeprowadzonej kontroli właściwy organ Państwowej Inspekcji

Sanitarnej wydaje świadectwo stwierdzające spełnianie wymagań zdrowotnych przez kontrolowane towary. Na jego podstawie organy celne nadają dopuszczalne przeznaczenie celne.

W przypadku, gdy w trakcie granicznej kontroli sanitarnej zostanie stwierdzone, że produkt nie spełnia wymagań w zakresie bezpieczeństwa żywności np. zawiera pestycydy¹ w ilości przekraczającej najwyższy dopuszczalny poziom lub zanieczyszczenia chemiczne powyżej wyznaczonego maksymalnego poziomu, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują działania (zgodnie z art. 65–72 rozporządzenia nr 2017/625), aby takie produkty nie zostały dopuszczone do obrotu w Unii Europejskiej. Przesyłki niezgodne są poddawane urzędowemu zatrzymaniu i w zależności od stwierdzonego ryzyka m.in. podlegają zniszczeniu lub są odsyłane do nadawcy w kraju trzecim.

Dodatkowo, corocznie w Głównym Inspektoracie Sanitarnym opracowywany jest "Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu" dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej z uwzględnieniem wymagań Unii Europejskiej i ustawodawstwa krajowego. Plan jest tworzony na podstawie przygotowanych przez instytuty naukowe i jednostki współpracujące z Głównym Inspektoratem Sanitarnym rekomendacji kierunków badań żywności, które powinny się znaleźć w planie. W ramach realizacji ww. planu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej badają żywność pochodzenia krajowego, z innych krajów Unii Europejskiej oraz z importu z krajów trzecich w różnych kierunkach, w tym m.in. w kierunku pozostałości pestycydów.

Dane dotyczące badań żywności w kierunku pozostałości pestycydów za lata 2006-2007 pochodzą z dostępnej, archiwalnej już dokumentacji, zgodnie z którą w 2006 r. w Polsce w ramach badań monitorowych i urzędowej kontroli żywności pod kątem pozostałości pestycydów zbadano 1468 próbek. W 2006 r. stwierdzono przekroczenia krajowych NDP w 40 próbkach owoców i warzyw, a NDP UE było przekroczone w 37 próbkach owoców i warzyw. W 2007 r. w Polsce w ramach badań monitorowych i urzędowej kontroli żywności pochodzenia roślinnego pod kątem pozostałości pestycydów zbadano łącznie 1462 próbki, spośród których zdyskwalifikowano 8 próbek, natomiast w ramach urzędowej kontroli celowanej zbadano 222 próbki, z czego w 21 próbkach odnotowano przekroczenia NDP. W 2014 r. zbadano 2195 próbek. W 18 próbkach stwierdzono pozostałości przekraczające NDP określone w przepisach UE. W 2015 r. zbadano 2202 próbki, z których w 34 stwierdzono przekroczenie NDP dla pozostałości pestycydów.

W 2022 r. w ramach krajowego monitoringu, kontroli urzędowych, programu koordynowanego przez UE zbadano łącznie 4706 próbek żywności, spośród których zdyskwalifikowano 174 produkty. Dane za 2023 r. nie są jeszcze dostępne z uwagi na system sprawozdawczości obowiązujący w Państwowej Inspekcji Sanitarnej i UE. Zgodnie z ww. Planem na rok 2023 zaplanowano do zbadania 3685 próbek.

Podkreślenia wymaga, że każdorazowo w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia niezgodności dotyczącej bezpieczeństwa żywności organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują zdecydowane kroki w celu wyeliminowania tej niezgodności. W związku z tym wszelkie informacje nt. poszczególnych podmiotów, które są przedmiotem sygnałów dot. niewłaściwej jakości zdrowotnej produktów wprowadzanych do obrotu, jak również surowców i półproduktów stosowanych w zakładach produkcji i przetwórstwa powinny być pilnie przekazywane do właściwych terenowo organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają możliwość przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego kierując się zasadą traceability (prześledzenie drogi produktu wstecz). W przypadku potwierdzenia nieprawidłowości przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność karną lub pieniężną zgodnie z przepisami działu VIII ustawy z dnia 25

¹ „pestycyd” oznacza: a) środek ochrony roślin zdefiniowany w rozporządzeniu (WE) nr 1107/2009; b) produkt biobójczy zdefiniowany w dyrektywie 98/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. dotyczącej wprowadzania do obrotu produktów biobójczych (art. 3 pkt 10 dyrektywy PE i Rady 2009/128/WE z dnia 21.10.2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów) – pojęcie „pestycyd” jest szersze niż „środki ochrony roślin”, ponieważ te pierwsze obejmują również zwalczanie organizmów szkodliwych poza produkcją roślinną.

sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448). Jednocześnie uprzejmie informuję, iż organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór nad jakością wody przeznaczoną do spożycia przez ludzi², w tym w zakresie pestycydów, w punkcie zgodności, tj. nad jakością finalnego produktu otrzymywanego przez konsumentów.

Kwestię bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi reguluje ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków³ oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁴, które jest zgodne z zaleceniami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Jakość wody przeznaczonej do spożycia powinna odpowiadać wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Woda jest w pełni bezpieczna dla zdrowia, jeśli spełnia określone w rozporządzeniu wymagania w zakresie m.in. pestycydów i sumy pestycydów. W ślad za dyrektywą 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. wskazano m.in. zakresy wartości parametrycznych dla pestycydów (0,10 µg/l – wartość stosuje się do każdego poszczególnego pestycydu) i sumy pestycydów (0,50 µg/l – sumy poszczególnych pestycydów wykrytych i oznaczonych ilościowo w ramach monitoringu).

Zgodnie z przepisami krajowymi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r., implementującymi przepis dyrektywy 98/83/WE (załącznik I, część B, parametr: pestycydy oraz pestycydy - ogółem), badania pestycydów w wodzie do spożycia, które obejmują m.in. insektycydy, herbicydy, fungicydy, nematocydy, akarycydy, algicydy, rodentocydy, slimicydy, a także produkty pochodne (m.in. regulatory wzrostu oraz ich pochodne metabolity, a także produkty ich rozkładu i reakcji), są wykonywane jedynie dla pestycydów, których występowania w wodzie można oczekiwać. Zakres oznaczanych pestycydów w wodzie ustala właściwy państwowy inspektor sanitarny po uwzględnieniu szeregu czynników, w tym stosowanych lokalnie środków ochrony roślin oraz na podstawie prewencyjnej oceny zagrożeń dokonywanej poprzez analizę zanieczyszczeń przenikających do poszczególnych ujęć wodnych, ustalonych na podstawie lokalnych danych o sprzedaży lub stosowaniu środków ochrony roślin. Dane te są pozyskiwane od dystrybutorów, firm lub ośrodków doradztwa rolniczego w zakresie sprzedaży pestycydów.

Podstawą zapewnienia konsumentom bezpiecznej wody do spożycia stanowią zarówno badania pestycydów, określonych na powyżej wskazanej podstawie, wykonywane przez producentów, dostawców wody w ramach kontroli wewnętrznej, jak i badania realizowane w ramach nadzoru organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Otrzymywane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyniki badań wody, w tym w zakresie m.in. pestycydów, umożliwiają dokonanie oceny ich zgodności z wymaganiami określonymi w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia w aspekcie zagrożeń zdrowotnych w celu określenia czy spożywana woda jest czysta i bezpieczna dla zdrowia ludzkiego.

Każdorazowo po stwierdzeniu, że jakość wody uległa zmianie i odbiega od norm krajowych, właściwy państwowy inspektor sanitarny podejmował działania zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w celu bezpieczeństwa zdrowotnego wody dostarczanej konsumentom.

W odpowiedzi na pytanie „*Czy rozważane jest Przez Państwa Ministrów możliwość połączenia licznych inspekcji w jeden Instytut Bezpieczeństwa Żywności w celu optymalizacji pracy państwowych inspekcji i gospodarowania środkami publicznymi oraz zapewnienia bezpieczeństwa konsumentom?*”, stanowisko Ministra Zdrowia, jak również

² art. 4 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2023 r. poz. 338); art. 12 ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2023 r. poz. 537, z późn. zm.)

³ Dz.U. z 2023 r. poz. 537, z późn. zm.

⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 2294, z późn. zm.

Głównego Inspektora Sanitarnego, odnośnie do koordynującej roli Ministra Zdrowia oraz zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest niezmiennie od lat. W polskim systemie prawnym bowiem, to Minister Zdrowia odpowiada za sprawy koordynacji i nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, które jest istotnym elementem polityki zdrowotnej. Minister Zdrowia, w tym podległa mu Państwowa Inspekcja Sanitarna, jest właściwy do zapewnienia niezależnego i obiektywnego nadzoru nad bezpieczeństwem produkcji i obrotu żywności, gdyż celem jaki przyświeca działaniom resortu zdrowia jest zapewnienie bezpieczeństwa konsumentów.

Obecne spektrum działań nadzorczych realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną obejmuje praktycznie większość aspektów zdrowia publicznego, co pozwala na szeroką perspektywę spojrzenia na dany problem.

Przykładem może być kryzys dotyczący fipronilu, z którym Polska poradziła sobie dobrze, wdrażając plany poboru próbek i wycofując produkty.

Współpraca między Inspekcjami w ramach istniejącego systemu bezpieczeństwa żywności odbywa się na zasadach ogólnych w oparciu o obowiązujące przepisy. Na styku kompetencji Inspekcji funkcjonują różne formy współpracy oparte najczęściej o porozumienia zawarte pomiędzy poszczególnymi inspekcjami – Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną, z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych. W przypadku Inspekcji Weterynaryjnej zawarte zostało Porozumienie ramowe z dnia 16 października 2018 r. zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym a Głównym Lekarzem Weterynarii o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej, które w sposób jednoznaczny określiło kompetencje obu organów do nadzoru nad grupami podmiotów. Ponadto Inspekcje współpracują w ramach obowiązujących systemów międzynarodowych np. systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (Rapid Alert System for Food and Feed -RASFF) za pośrednictwem aplikacji iRASFF oraz systemu pomocy i współpracy administracyjnej (Administrative Assistance and Cooperation System -AAC).

Należy pokreślić, że instytuty naukowe nie są właściwe do wykonywania działań urzędowych, lecz zajmują się szeroko pojętą oceną ryzyka i działaniami wspierającymi organy urzędowej kontroli żywności. Zarówno Ministerstwo Zdrowia, jak i Państwowa Inspekcja Sanitarna, jak również Inspekcja Weterynaryjna, posiłkują się wsparciem instytutów naukowych w zakresie bezpieczeństwa żywności „od pola do stołu”.

Ponadto, uprzejmie wyjaśniam, iż tematyka dotycząca antybiotyków stosowanych w uprawie roślin pozostaje poza właściwością merytoryczną Ministerstwa Zdrowia.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Do wiadomości:
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ministerstwo Finansów
Ministerstwo Sprawiedliwości